

УДК 371.134+373.3:005.963.1

ОЛЕКСАНДР ГАЛУС,
доктор педагогічних наук, професор
(Україна, Хмельницький, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія)
OLEKSANDR HALUS,
doctor of pedagogical sciences, professor
(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy)

ІННА ОЧЕРЕТНА,
викладач
(Україна, Хмельницький, Хмельницький торговельно-економічний коледж Київського
торговельно-економічного університету)
INNA OCHERETNA,
teacher
(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi trade and economic College
of Kyiv National University of Trade and Economics)

Організаційно-методичні умови практичної підготовки технологів харчової промисловості у коледжах

Organization-Methodological Conditions of Practical Preparation of Technologists of Food Industry in Colleges

У статті розкрито організаційно-методичні умови практичної підготовки технологів харчової промисловості у коледжах: інформаційні, фінансово-економічні, матеріально-технічні, науково-методичні, організаційно-управлінські, соціально-економічні. Теоретично обґрунтовані структурні, цільові, змістові і процесуальні компоненти багаторівневої професійної підготовки спрямовані на формування особистості, максимального виявлення здібностей, реалізацію професійно-освітніх потреб студентів в системі «коледж – університет». Визначено такі основні функції організаційно-педагогічних умов: соціальна, прогностична, інтегративна, економічна, дослідницька, науково-технічна. Доведено ефективність організаційно-педагогічних умов, які забезпечують організацію професійної практичної підготовки в системі «коледж – університет». Розглянуто систему багаторівневої професійної освіти відповідно до регіональних потреб у технологах підприємств харчової промисловості. Розроблене науково-методичне забезпечення освітнього процесу, яке включає нормативно-правовий і навчально-методичний комплекси, забезпечує організацію навчального процесу в багаторівневій системі професійної практичної підготовки.

Ключові слова: *організаційно-методичні умови, практична підготовка фахівців, компоненти професійної підготовки, технолог харчової промисловості, науково-методичне забезпечення.*

Organization-methodological conditions of practical preparation of technologists of food industry in colleges have been revealed in the article: informational, financial-economic, material and technical, scientific-methodological, organization-managerial, social-economic. The structural, aim, contextual and procedural components of multilevel professional preparation, directed to the personality forming, highest possible determination of abilities, realization of professional-educational needs of the students in the system «college – university», have been theoretically grounded. Such basic functions of organizational-pedagogical conditions as: social, prognostic, integrative, economic, research, scientific-technical have been determined.

The effectiveness of organizational-pedagogical conditions, which guarantee organization of professional practical preparation in the system «college – university» has been proved. The system of multilevel professional education according to the regional needs in technologists of the enterprises of food industry has been worked out. Scientific-methodological providing of the educational process, which includes normative-legal and educational-methodological complexes, guarantees the organization of educational process in multilevel system of professional practical preparation has been developed.

The peculiarity of the modern stage of development of professional education of specialists in the food industry is their practical training in College. Under the market operational environment, the emergence of a large number of small and medium enterprises of the food industry there is the need in professionally mobile, highly skilled, competitive and educated specialists, capable of creative and initiative professional activity, rapid adaptation to the changing production conditions.

In the existing system of professional training of specialists (technologists) of the food industry the new demands of socio-economic development; interests of individuals, society and the state; achievements of modern pedagogical science and vocational education are not adequately presented, while under the conditions of development of market relations training of specialists in the field of food industry gains great social and economic significance.

In order to meet the demand on the labour market in relevant specialists, it is necessary to create optimal organizational-methodical conditions for modernization and further development of the practical professional training of the future technologists of food industry in colleges.

The worked out organizational-methodical conditions of multilevel professional training of technologists of the food industry represent integrative object that provides interconnection at all levels of education (secondary, higher professional education), integrity, continuity, openness and succession of the educational process. Organizational-methodical conditions of professional training of technologists of the food industry include informational, financial-economic, material-technical, scientific-methodical, organizational-administrative, socio-economic conditions. The combination of these conditions allowed conducting the continuity of educational processes ensuring increase of level of education, breeding, competitiveness of graduates on the labour market.

Key words: *organization-methodological conditions, practical preparation of specialists, components of professional preparation, technologist of food industry, scientific-methodological providing.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... Реалізація ідей гуманізації, неперервності, ступеневості, стадійності та інтенсифікації вищої освіти стимулює збільшення досліджень в галузі професійної освіти: науковому обґрунтуванні процесу навчання, в т.ч. практичної підготовки, на багаторівневій основі; організації, управлінні, розподілу функції і змісту суб'єктів управління; розробки науково-методичних, організаційно-методичних умов, функцій педагогічних систем професійної освіти.

Особливістю сучасного етапу розвитку професійної освіти фахівців харчової промисловості є їх практична підготовка у коледжі. В ринкових умовах господарювання, появи великої кількості середніх і малих підприємств харчової промисловості виникла необхідність у професійно-мобільних, висококваліфікованих і конкурентоспроможних освічених фахівцях, здатних до творчої та ініціативної професійної діяльності, швидкої адаптації до змінних виробничих умов.

В існуючій системі професійного навчання фахівців (технологів) харчової промисловості недостатньо відображені нові вимоги соціально-економічного розвитку; інтереси особистості, суспільства і держави; досягнення сучасної педагогічної науки і професійної освіти, в той час як в умовах розвитку ринкових відносин підготовка фахівців в галузі харчової промисловості набуває виключно велику соціальну й економічну значимість.

Для того, щоб задовольнити попит на ринку праці у відповідних фахівцях, необхідно створити оптимальні організаційно-методичні умови для модернізації і подальшого розвитку практичної професійної підготовки майбутніх технологів харчової промисловості у коледжах.

Аналіз досліджень і публікацій... Теоретичний потенціал для розв'язання досліджуваної проблеми розвинутий у фундаментальних працях вітчизняних і зарубіжних вчених в галузі загальної і професійної підготовки (Беляєва А.П. [1], В.П.Беспалько [2], В.І.Бондар [3], К.Я.Вазіна [4], Б.С.Гершунський [5], Горюнова Н.Є. [6], О.А.Дубасенюк [7], Е.Ф.Зеєр [8], І.А.Зязюн [13], В.В.Карпов [9], Є.О.Климов [10], О.М.Коптяев [11], О.Г.Кучерявий [12], Н.Г.Ничкало [13], С.М.Маркова [14], Ю.М.Петров [4; 14], Л.М.Романишина [15] та ін.). Дослідження вчених з наукового обґрунтування і забезпечення неперервної професійної освіти фахівців показали наскільки ця проблема складна і багатогранна.

Формулювання цілей статті... Метою цієї статті є аналіз організаційно-методичних умов практичної підготовки технологів харчової промисловості у коледжах.

Виклад основного матеріалу... Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених загальним проблемам професійної освіти, недостатнім є розв'язання проблеми практичної підготовки фахівців харчової промисловості у процесі реалізації різнорівневих освітніх програм середньої спеціальної і вищої професійної освіти.

Інноваційні освітні процеси підготовки конкурентоспроможних на ринку праці випускників потребують створення оптимальних організаційно-методичних умов формування і розвитку практичної професійної діяльності студентів на кожному освітньо-кваліфікаційному рівні, виходячи із цільових установок підготовки фахівців різного рівня освіти і кваліфікації.

Таким чином, актуальність дослідження визначається соціально-економічною і соціально-педагогічною значимістю і практичною необхідністю розробки організаційно-методичних умов неперервної практичної професійної підготовки технологів харчової промисловості.

Проблема полягає в тому, що для інтенсифікації професійної підготовки фахівців харчової промисловості необхідно створити оптимальні організаційно-методичні умови її функціонування згідно з відповідним матеріально-технічним, науково-методичним і фінансово-економічним забезпеченням і відповідно до потреб виробництва та інтересів особистості.

У процесі наукового дослідження створено комплекс нормативно-правового і навчально-методичного забезпечення практичної професійної підготовки технологів харчової промисловості в системі «коледж – університет»; навчально-методичний комплекс викладача і майстера виробничого навчання, навчальний комплекс студента і науково-методичний супровід навчального процесу.

Організаційно-методичні умови практичної професійної підготовки технологів харчової промисловості в системі «коледж – університет» являють собою інтегративно-комплексні утворення, які охоплюють інформаційну, організаційно-управлінську, науково-методичну, фінансово-економічну, матеріально-технічну і психолого-педагогічну сфери діяльності, котрі забезпечують взаємозв'язки між структурою, компонентами, функціями навчальної, наукової і виробничої діяльності суб'єктів педагогічного і виробничого процесів у прийнятій структурі «пекар-кондитер – технік – інженер-технолог».

Термін «організаційно-методичні умови» складається із двох окремих понять «організаційні умови» і «методичні умови».

Під *організаційними умовами* управління практичною підготовкою майбутніх технологів харчової промисловості розуміємо обставини, що визначають процес функціонування організаційної структури управління виробничою практикою (створення структурного підрозділу, чітке визначення функцій та обов'язків учасників управлінського процесу, регламентація системи стосунків, правил на усіх ланках управління тощо).

Для забезпечення організаційних умов діяльності навчального закладу необхідно мати таку інформацію: про організаційну структуру управління навчальним закладом; розподіл обов'язків між учасниками управління; плани роботи навчального закладу та його підрозділів; план роботи з контролю якості діяльності навчального закладу; протоколи засідань колегіальних органів управління та їх рішення; облік вхідної та вихідної документації; облік контингенту студентів.

Методичними умовами управління практичною підготовкою майбутніх технологів харчової промисловості є такі обставини, що визначають процес розробки та поширення для учасників управління практичною підготовкою методичного забезпечення усіх видів виробничої практики.

Теоретичний аналіз досліджень з проблеми виявлення організаційних, методичних умов управління освітніми процесами у різних типах навчальних закладів дозволив сформулювати визначення поняття «організаційно-методичні умови управління». Організаційно-методичними умовами управління практичною підготовкою майбутніх технологів харчової промисловості називаємо сукупність необхідних та достатніх обставин реалізації завдань виробничої практики, функцій управління та внутрішніх особливостей системи практичної підготовки студентів у коледжі (університеті), що забезпечують цілісність, повноту освітнього процесу, його цілеспрямованість та ефективність.

Науково-методичне забезпечення освітнього процесу, яке включає нормативно-правовий і навчально-методичний комплекси, забезпечує наступність освітньої програми у багаторівневій системі практичної професійної підготовки, науково-дослідницький пошук і творчість суб'єктів навчальної, наукової та виробничої діяльності. У процесі дослідження даної проблеми використовувалися філософські, соціологічні, педагогічні, психологічні джерела; впроваджувався комплекс методів, адекватних меті і завданням дослідження; розроблено систему ефективних організаційно-методичних умов практичної професійної підготовки технологів харчової промисловості на різних стадіях навчання (структура і зміст навчальних програм, матеріально-технічні умови, дидактичні методичні комплекси теоретичного і виробничо-практичного навчання, навчально-методичні рекомендації, засоби навчання і контролю) відповідно до запиту регіонального ринку праці і працедавців Хмельницької області.

Визначено такі організаційно-методичні умови багаторівневої практичної підготовки технологів харчової промисловості: інформаційні, фінансово-економічні, матеріально-технічні, науково-методичні, організаційно-управлінські, соціально-економічні. Систематизуючим чинником є педагогічна діяльність, яка реалізує цільову установку – практичну підготовку технологів харчової промисловості різного рівня кваліфікації і освіти. Провідними функціями, які забезпечують реалізацію системи багаторівневої професійної практичної підготовки, є соціальна, прогностична, інтегративна, дослідницька, інформаційна і науково-технічна.

Особливості процесу професійного навчання у багаторівневій професійній підготовці технологів харчової промисловості, які полягають у наступному: а) підвищення якості професійного навчання технологів харчової промисловості значною мірою пов'язано із зростання ролі

теоретичного навчання технології, зокрема хлібопекарських виробів; б) забезпечення взаємозв'язку і наступності теоретичного, практичного і виробничого навчання на кожному рівні підготовки; в) реалізація комплексного дослідження наукових, дослідницьких, розвиваючих та інформаційних методів навчання; г) створення умов для оволодіння учнями і студентами технологічної, організаційно-управлінської, дослідно-експериментальної, науково-дослідницької і проектної діяльності; д) у процесі професійної освіти посилюється взаємодія абстрактно-теоретичних і конкретно-практичних чинників, що відображається в створенні експериментальної лабораторії з проведення спільних наукових досліджень у сфері, зокрема хлібопекарського виробництва; е) у процесі підготовки «пекаря-кондитера – техника – інженера-технолога» провідне значення має єдність навчальної, практичної й виробничої професійної діяльності.

Важливим є системний підхід у дослідженні, який виявляється в тому, що багаторівнева професійна підготовка технологів харчової промисловості розглядається з точки зору єдності системного, особистісно-діяльнісного і комплексного підходів і будується на загальних закономірностях, принципах, вимогах, на специфічних особливостях професійного навчання, як цілісного процесу.

Висновки... Розроблені організаційно-методичні умови багаторівневої професійної підготовки технологів харчової промисловості являють собою інтегративний об'єкт, який забезпечує взаємозв'язок всіх рівнів освіти (середньої, вищої професійної освіти), цілісність, неперервність, відкритість і наступність освітнього процесу. Організаційно-методичні умови професійної підготовки технологів харчової промисловості включають інформаційні, фінансово-економічні, матеріально-технічні, науково-методичні, організаційно-управлінські, соціально-економічні умови. Сукупність цих умов дозволила здійснити наступність освітніх процесів, які забезпечують підвищення рівня освіченості, вихованості, конкурентноздатність випускників на ринку праці.

Список використаних джерел і літератури/References:

1. Беляева А. П. Методология и теория профессиональной педагогики / А. П. Беляева / Ин-т профтехобразования РАО. – СПб., 1999. – 480 с. / Beljaeva A. P. *Metodologija i teorija professional'noj pedagogiki (Methodology and theory of professional pedagogy)*, Saint-Petersburg, 1999, 480 p. [in Russian].
2. Беспалько В. П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения / В. П. Беспалько / ИРПО. – М., 1995. – 334 с. / Beppal'ko V. P. *Pedagogika i progressivnyye tehnologii obuchenija (Pedagogy and professional technologies of teaching)*, Moscow, 1995, 334 p. [in Russian].
3. Бондар В. І. Теоретичні основи і технологія педагогічного аналізу : управлінський аспект : навч. посіб. / Володимир Іванович Бондар. – К. : УДПУ, 1996. – 67 с. / Bondar V. I. *Teoretychni osnovy i tekhnolohiia pedahohichnoho analizu : upravlinskyi aspekt (Theoretical bases and technology of pedagogical analysis: managerial aspect)*, Kyiv, 1996, 67 p. [in Ukrainian].
4. Вазина К. Я. Технология развивающего управления и непрерывное профессиональное саморазвитие / К. Я. Вазина, Ю. Н. Петров. – Н. Новгород, 1996. – 296 с. / Vazina K. Ja., Petrov Ju. N. *Tekhnologija razvivajushhego upravlenija i neprerывное professional'noe samorazvitie (Technology of developing management and continuous professional self-development)*, N. Novgorod, 1996, 296 p. [in Russian].
5. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века: (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций) / Б. С. Гершунский. – М. : Совершенство, 1998. – 608 с. / Gershunskij B. S. *Filosofija obrazovanija dlja XXI veka: (V poiskax praktiko-orientirovannykh obrazovatel'nykh koncepcij) (Philosophy of education for the XXI century: (In search of practice-oriented educational conceptions))*, Moscow, 1998, 608 p. [in Russian].
6. Горюнова Н. Е. Системный подход к проектированию организационно-педагогических условий многоуровневой профессиональной подготовки / Н. Е. Горюнова. – Н. Новгород: ВГИПА, 2003. – 20 с. / Gorjunova N. E. *Sistemnyj podhod k proektirovaniju organizacionno-pedagogicheskix uslovij mnogourovnevoj professional'noj podgotovki (System approach to projecting organization-pedagogical conditions of multilevel professional preparation)*, N. Novgorod, 2003, 20 p. [in Russian].
7. Дубасенюк О. А. Психолого-педагогічні фактори професійного становлення / Олександра Антонівна Дубасенюк. – Житомир : ЖДПІ, 1994. – 260 с. / Dubaseniuk O. A. *Psykhologo-pedahohichni faktory profesiinoho stanovlennia (Psychological-pedagogical factors of professional formation)*, Zhytomyr, 1994, 260 p. [in Ukrainian].
8. Зеер Э. Ф. Психология профессионального развития / Эвальд Фридрихович Зеер. – М. : Академия, 2006. – 240 с. / Zeer Je. F. *Psixologija professional'nogo razvitija (Psychology of professional development)*, Moscow, 2006, 240 p. [in Russian].
9. Карпов В. В. Психолого-педагогические основы многоступенчатой профессиональной подготовки в ВУЗе: автореф. дис. на соискание науч. степени д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 «Теория и методика профессионального образования» / В. В. Карпов. – СПб., 1992. – 36 с. / Karpov V. V. *Psixologo-pedagogicheskie osnovy mnogostupenchatoj professional'noj podgotovki v VUZe (Psychological-pedagogical bases of multistage professional preparation in higher educational establishment)*, Saint-Petersburg, 1992, 36 p. [in Russian].
10. Климов Е. А. Психология профессионала / Евгений Александрович Климов. – М. : Ин-т практической психологии; Воронеж: НПО «МОДЭК», 1996. – 400 с. / Klimov E. A. *Psixologiya professionala (Psychology of a professional)*, Voronezh, 1996, 400 p. [in Russian].

11. Коптяев А. М. Система организационно-педагогических условий жизнедеятельности профессионального колледжа в условиях непрерывного многоуровневого образования: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.04 / Коптяев Александр Михайлович. – СПб., 1997. – 226 с. / Koptjaev A. M. *Sistema organizacionno-pedagogicheskikh uslovij zhiznedejatel'nosti professional'nogo kolledzha v uslovijax nepreryvnogo mnogourovnevnogo obrazovaniya (System of organization-pedagogical conditions of vital activity of professional college under the conditions of continuous multilevel education)*, Saint-Petersburg, 1997, 226 p. [in Russian].

12. Кучерявий О. Г. Кар'єрне зростання: особистісний вимір: [моногр.] / О. Г. Кучерявий. – К. : Слово, 2015. – 222 с. / Kucheriavyi O. H. *Karierne zrostantnia: osobystisnyi vymir (Career growth: personal dimension)*, Kyiv, 2015, 222 p. [in Ukrainian].

13. Неперервна професійна освіта: теорія і практика: зб. наук. праць / За ред. І. А. Зязюна, Н. Г. Ничкало. – у 2-х ч. – Ч. 1. – К., 2001. – 305 с.; Ч. 2. – К., 2001. – 302 с. / Za red. Ziaziuna I. A, Nychkalo N. H. *Nepererвна profesiina osvita: teoriia i praktyka (Continuous professional education: theory and practice)*, Kyiv, 2001, Part 1, 305 p.; Part 2, 302 p. [in Ukrainian].

14. Петров Ю. Н. Организационно-педагогические основы управления непрерывным многоуровневым профессиональным образованием / Ю. Н. Петров, С. М. Маркова. – Н. Новгород: ВГИПИ, 1999. – 172 с. / Petrov Ju. N., Markova S. M. *Organizacionno-pedagogicheskie osnovy upravlenija nepreryvnym mnogourovnevym professional'nym obrazovaniem (Organizational-pedagogical bases of management of continuous multilevel professional education)*, N.Novgorod, 1999, 172 p. [in Russian].

15. Романишина Л. М. Система поэтапного контролю навчальної діяльності студентів за модульно-рейтинговою технологією навчання з дисциплін природничого циклу: дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Романишина Людмила Михайлівна. – К., 1997. – 417 с. / Romanyshyna L. M. *Systema poetapnoho kontroliu navchalnoi diialnosti studentiv za modulno-reitynhovoiu tekhnolohiieiu navchannia z dystsyplin pryrodnychoho tsykladu (System of phased control of students' educational activity by module-rating technology of teaching disciplines of natural cycle)*, Kyiv, 1997, 417 p.

Дата надходження статті: «15» березня 2016 р.

Стаття прийнята до друку: «29» березня 2016 р.

Рецензенти:

Гасюк І. – доктор наук з державного управління, професор
Зданевич Л. – доктор педагогічних наук, професор

Галус Олександр – проректор з наукової роботи Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, доктор педагогічних наук, професор, e-mail: alex.halus@ukr.net

Halus Oleksandr – prorector for research of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, doctor of pedagogical sciences, professor, e-mail: alex.halus@ukr.net

Очеретна Інна – викладач циклової комісії діловодства, інформаційних технологій та математики Хмельницького торговельно-економічного коледжу Київського торговельно-економічного університету, e-mail: glory7@ukr.net

Ocheretna Inna – the teacher of cyclic Commission of office management, information technology and mathematics, Khmelnytskyi trade and economic College of Kyiv National University of Trade and Economics, e-mail: glory7@ukr.net

Цитуйте цю статтю як:

Галус О. Організаційно-методичні умови практичної підготовки технологів харчової промисловості у коледжах / Олександр Галус, Інна Очеретна // Педагогічний дискурс. – 2016. – Вип. 20. – С. 28–32.

Cite this article as:

Halus O., Ocheretna I. Organization-Methodological Conditions of Practical Preparation of Technologists of Food Industry in Colleges, *Pedagogical Discourse*, 2016, Issue 20, pp. 28–32.